

Euskaraz hizkuntza arazoak aztertzearen **ezinbestekotasunaz** ikerketa eta arlo klinikoaren ikuspegitik

Marie Pourquoié

Hizkuntalaritza Klinikoko 1.jardunaldia
Baiona 2020-09-04

« Hizkuntzalaritza klinikoa »

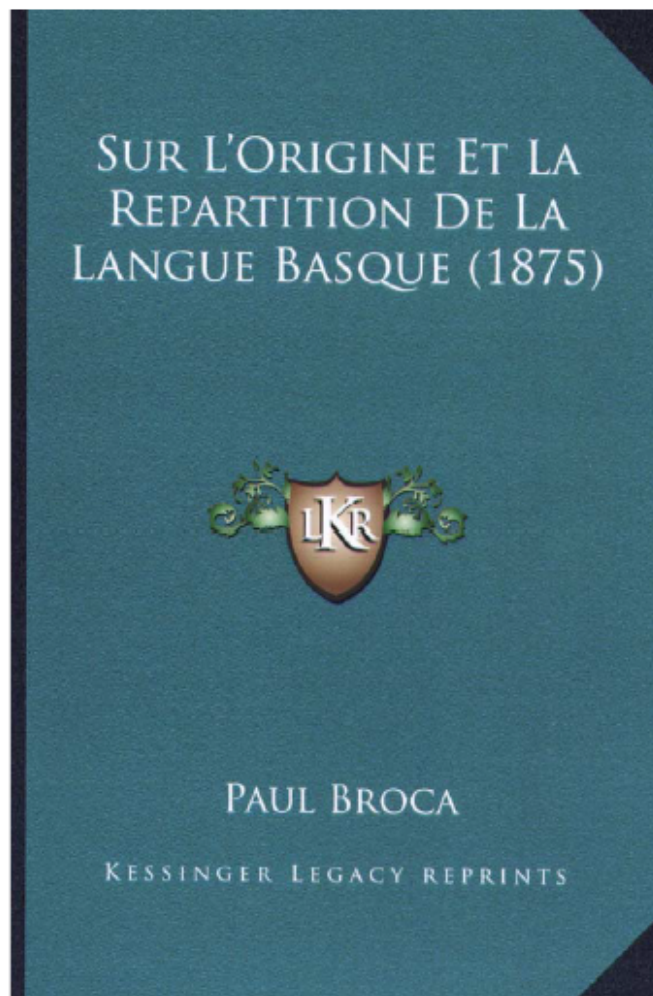
- « the application of **linguistic science** to the study of communication disability, as encountered **in clinical situations** » David Crystal, 1981 (Roman Jakobson, 1968)
- « when we are studying clinical linguistics, we are not simply engaging with an **academic discipline**, but also with an area of **clinical practice**. » Cummins, 2008

➔ Hizkuntzari buruzko **ikerketa + pratika klinikoa**

Gaurko egoera

- Euskara aspaldidanik hizkuntzalaritzan aztertua bada, **hizkuntzalaritza klinikoan zilo bat....**
- Adb. Bonaparte, 1869: euskal aditzari buruzko lanak; geroztik milaka lan...
- Pitres, 1895: afasiadun euskaldun baten aipamena Lore Erriondo Korostola **1993; geroztik dozena bat lan?...**

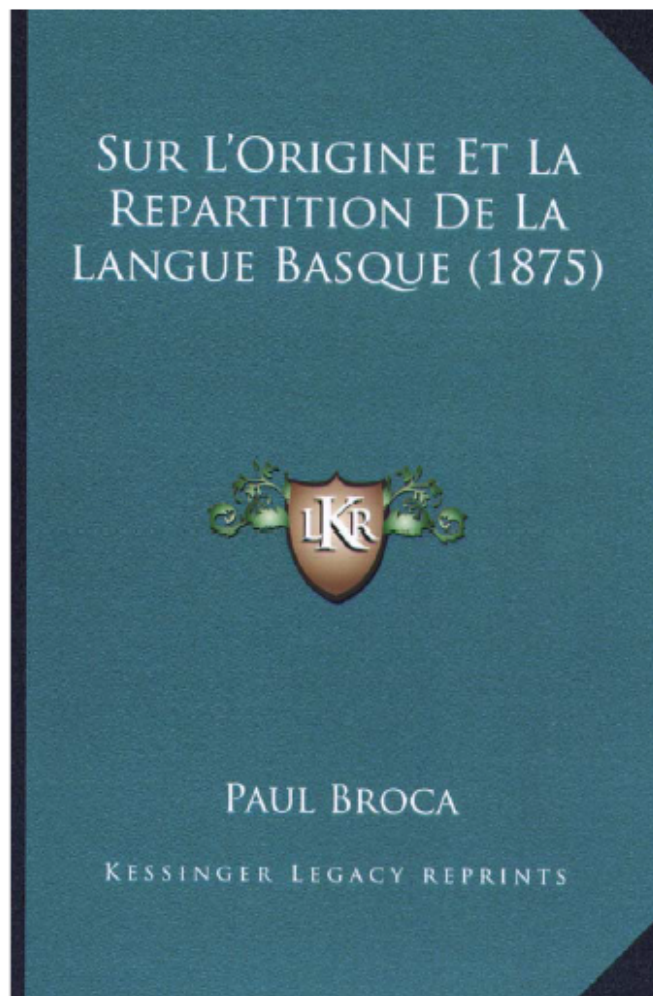
Beharrezkoa ote da?

« Partout déjà, le français est devenu la langue usuelle des familles éclairées ; il commence à prévaloir dans plusieurs villes, d'où il s'infiltré lentement dans les campagnes environnantes; tout permet donc de croire que dans un petit nombre de générations tous nos basques connaîtront le français et qu'au bout de quelques générations de plus **ils auront oublié la langue de leurs ancêtres.** »

Beharrezkoa ote da?

« Denetan jadanik **frantsesa bihurtu da famili argituen hizkuntza**. Hiri batzuetan nagusitzen hasten da eta pixkanaka inguruko bazterretan ere sartzen ari da ; beraz arrazoin guztiak daude sinesteko belaunaldi kopuru ttipi batean, gure euskaldun guztiek frantsesa jakinen dutela, eta **beste belaunaldi batzuen buru, haien arbasoen hizkuntza ahantziko dutela**. »

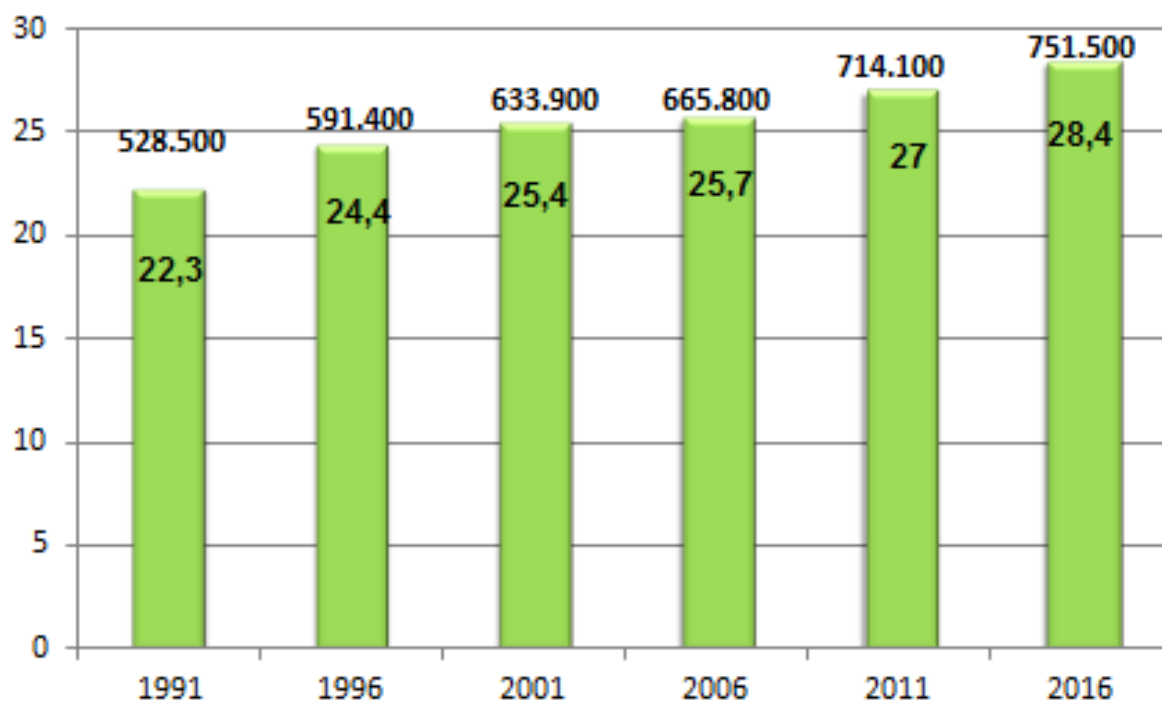

Azken 25 urteotako bilakaerari dagokionez, gaur egun, 2016an, 1991n baino 223.000 euskaldun gehiago daude euskararen eremu osoan. **6 puntuko hazkundera izan dute euskaldunek ehunekoetan (% 22,3 versus % 28,4).**

Euskaldun hartzaileek ere ia 9 puntuko hazkundera izan dute 25 urte hauetan (% 7,7 versus % 16,4).

Erdaldunek, aldiz, 15 puntuko jaitsiera izan dute (% 70 ziren 1991n eta % 55,2 dira 2016an).

Euskaldunen bilakaera. Euskararen eremu osoa, 1991-2016

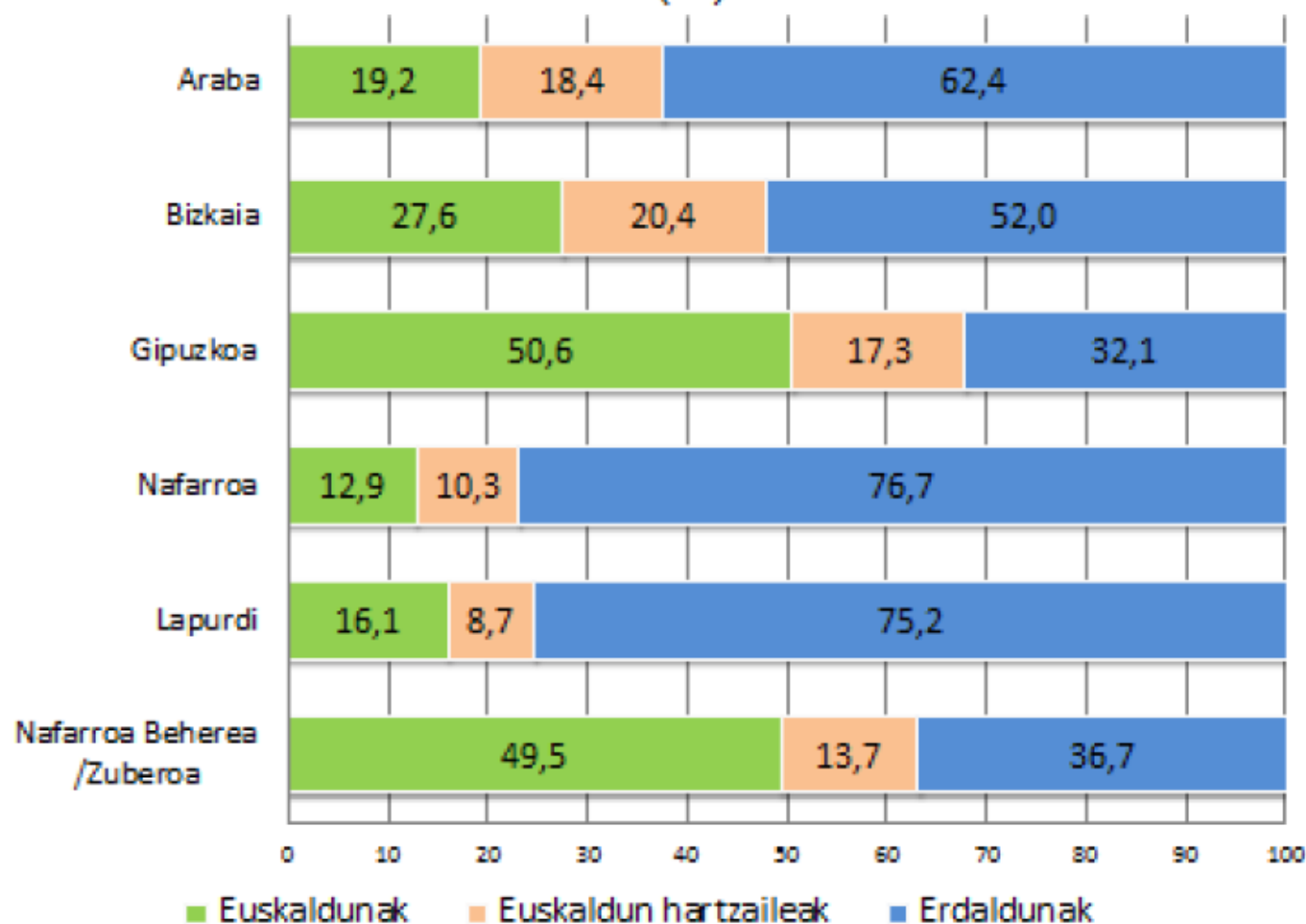

Iturria: VI. Inkesta Soziolinguistikoa, 2016

Iparraldean behera egin du 1996ko inkestarekin konparatuz... % 26,4 ➔ % 20,4... Ea 2021an...

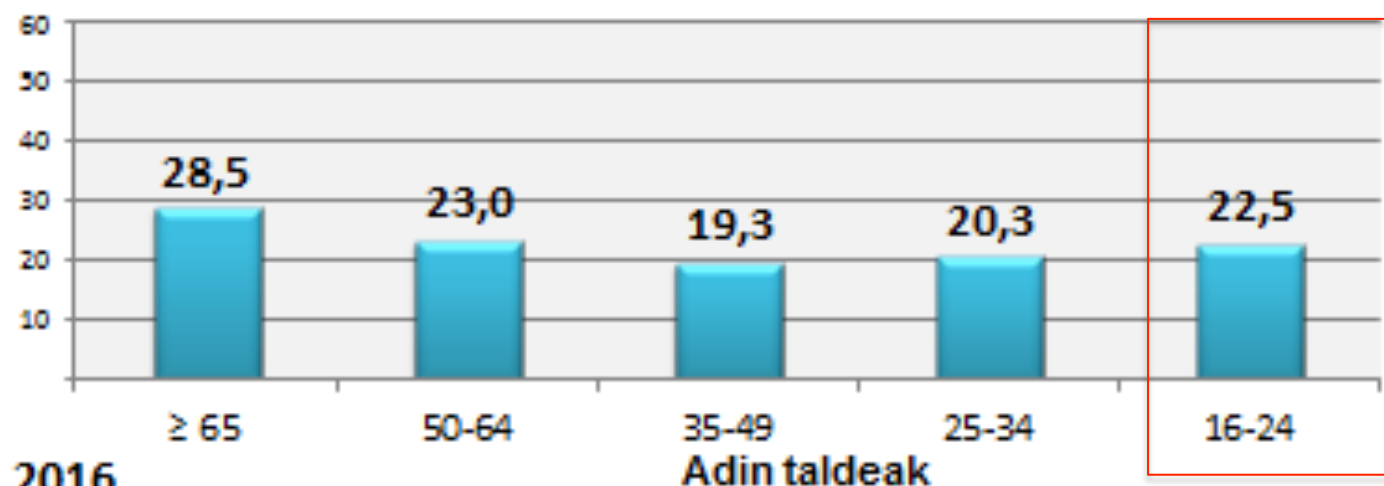
Hiztun kopuru ezberdinak lurraldeka

Hizkuntza-gaitasuna lurraldearen arabera. Euskararen eremu osoa, 2016 (%)

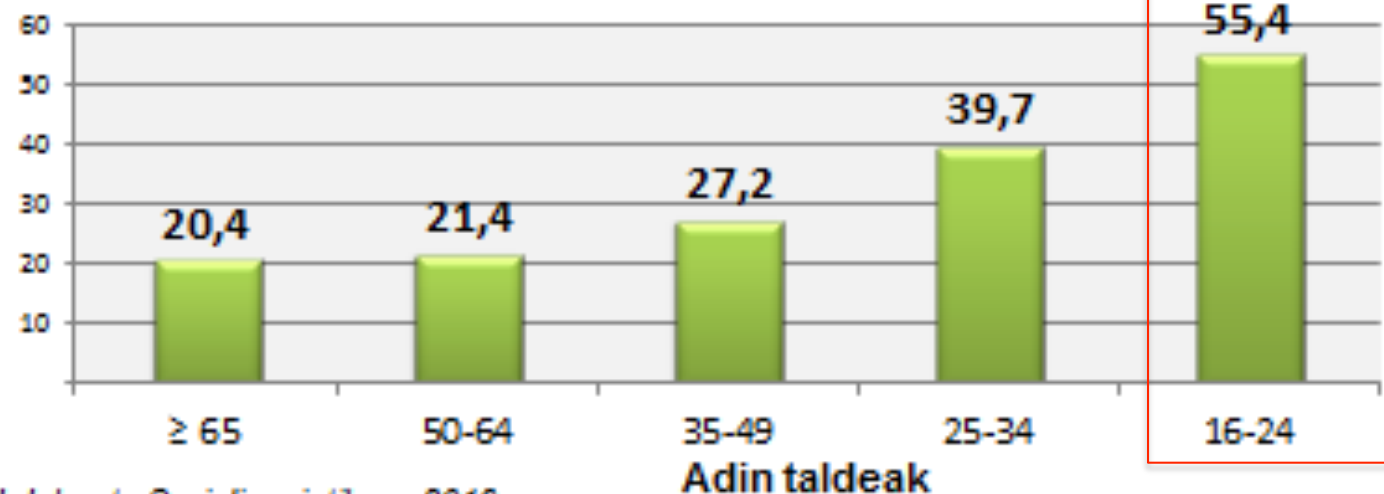

Euskaldunen bilakaera adinaren arabera. Euskararen eremu osoa. 1991-2016 (%)

1991

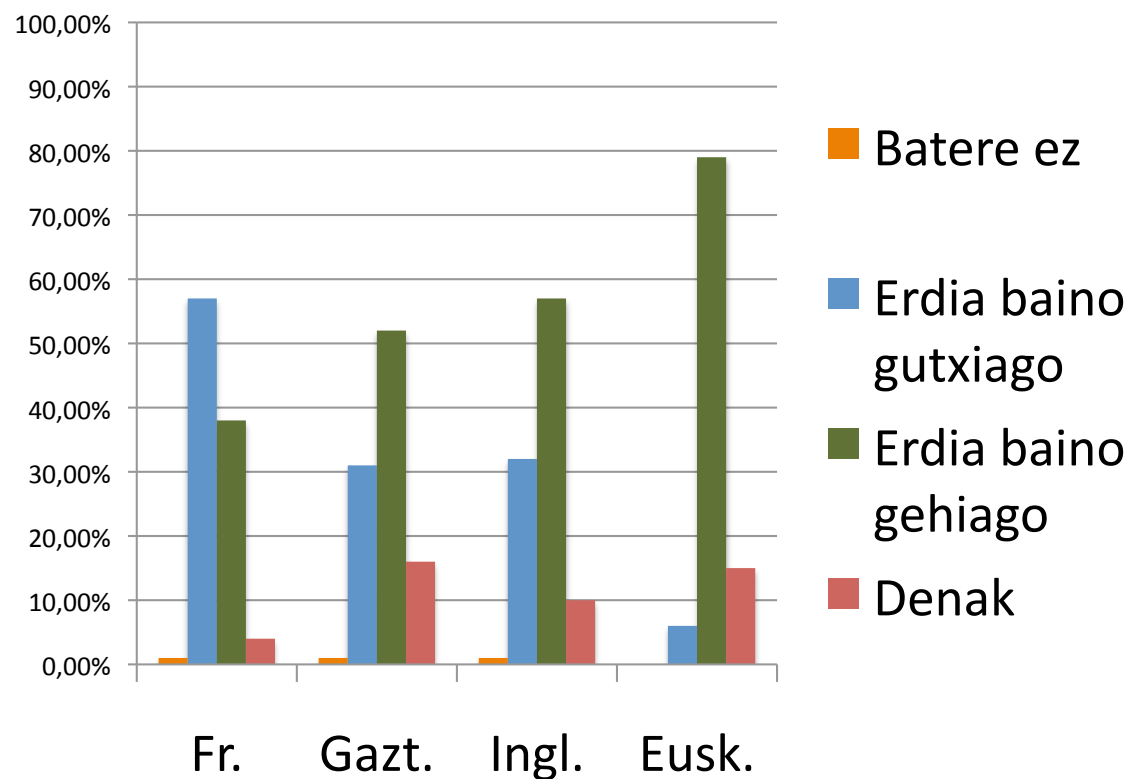
2016

Pratika logopedikoak/ortofonikoak eta eleaniztasuna: Inkesta (martxoa-ekaina 2019, M. Pourquoié)

16. G: Zein da zure paziente/gaixo elebidun edo eleaniztunen kopurua?

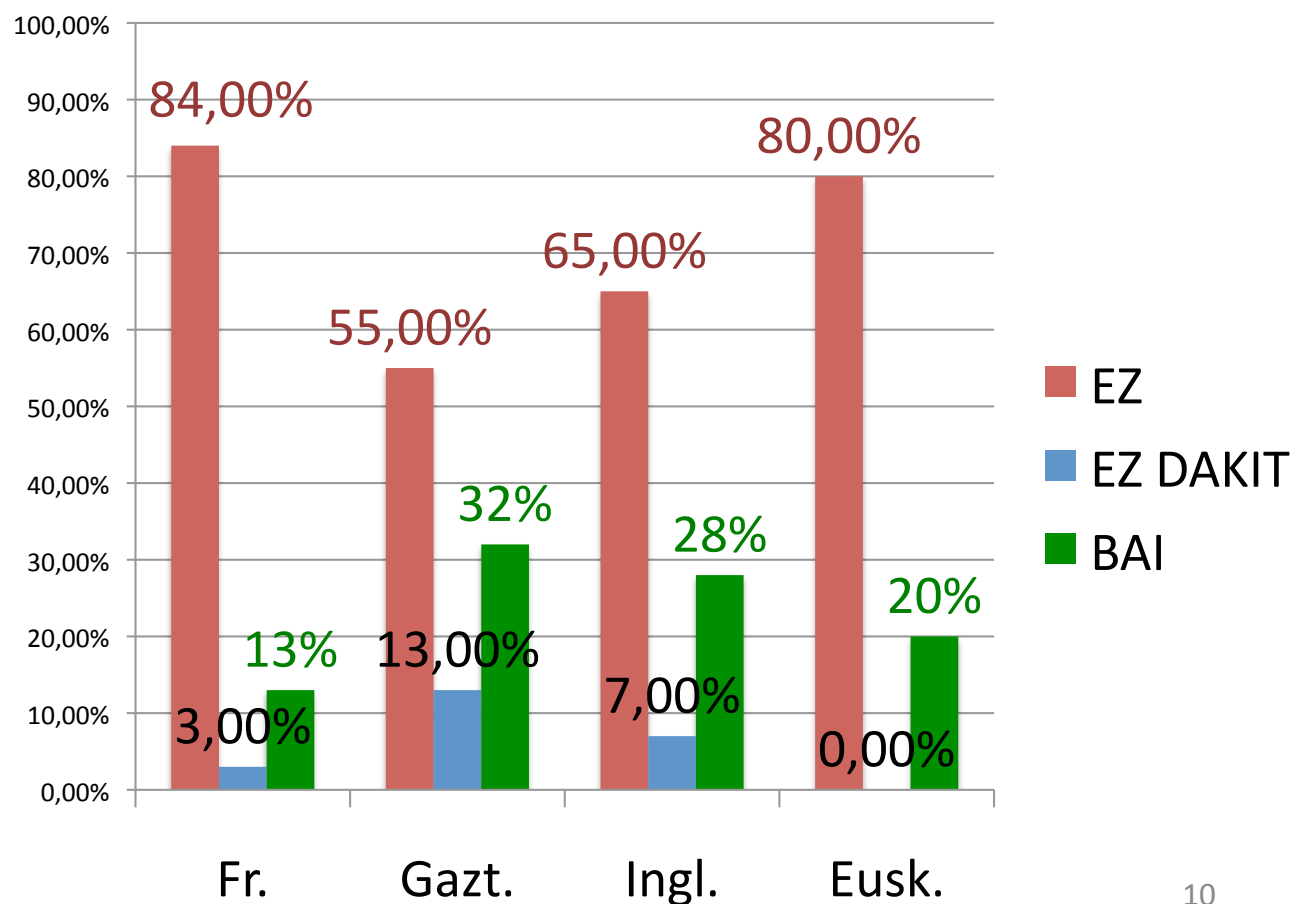
Erantzuleak: ortofonistak	
Fr.	101
Gazt.	112
Ingl.	70
Eusk	19

Pratika logopedikoak/ortofonikoak eta eleaniztasuna: Inkesta (martxoa-ekaina 2019)

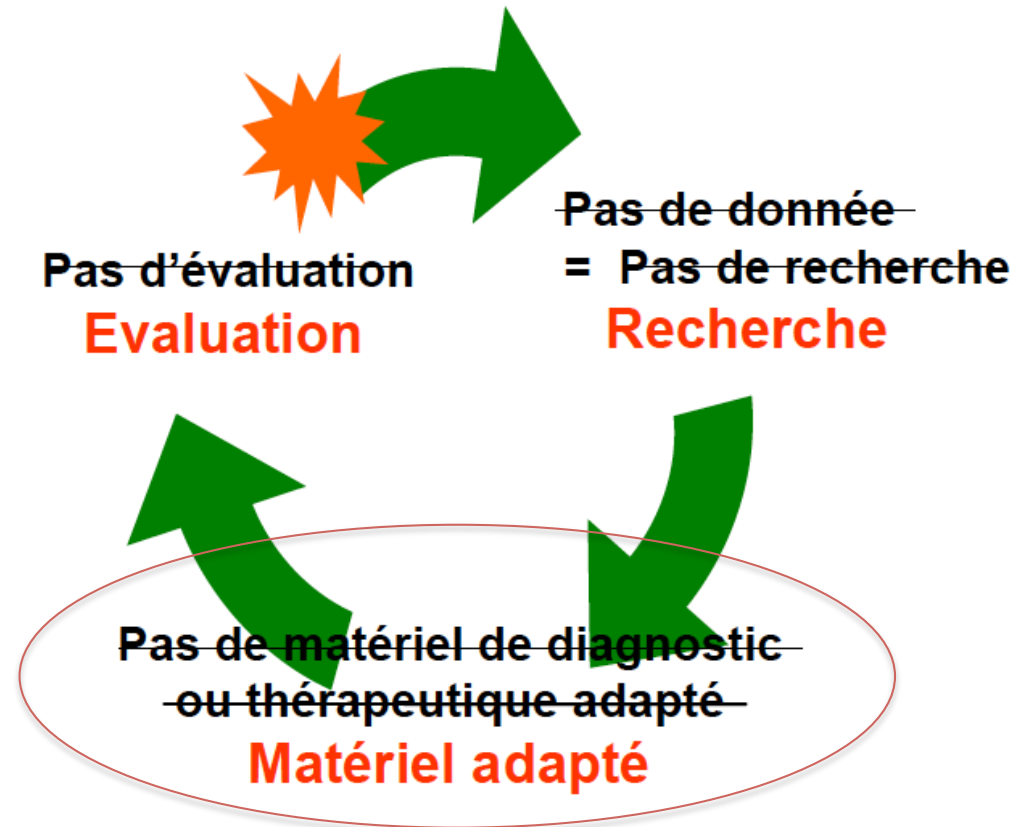
17) Erabiltzen duzun materiala pertsona elebidun/eleaniztunak ebaluatzeko eta tratatzeko egokia dela errango zenuke?

Erantzuleak: ortofonistak	
Fr.	101
Gazt.	112
Ingl.	70
Eusk	19

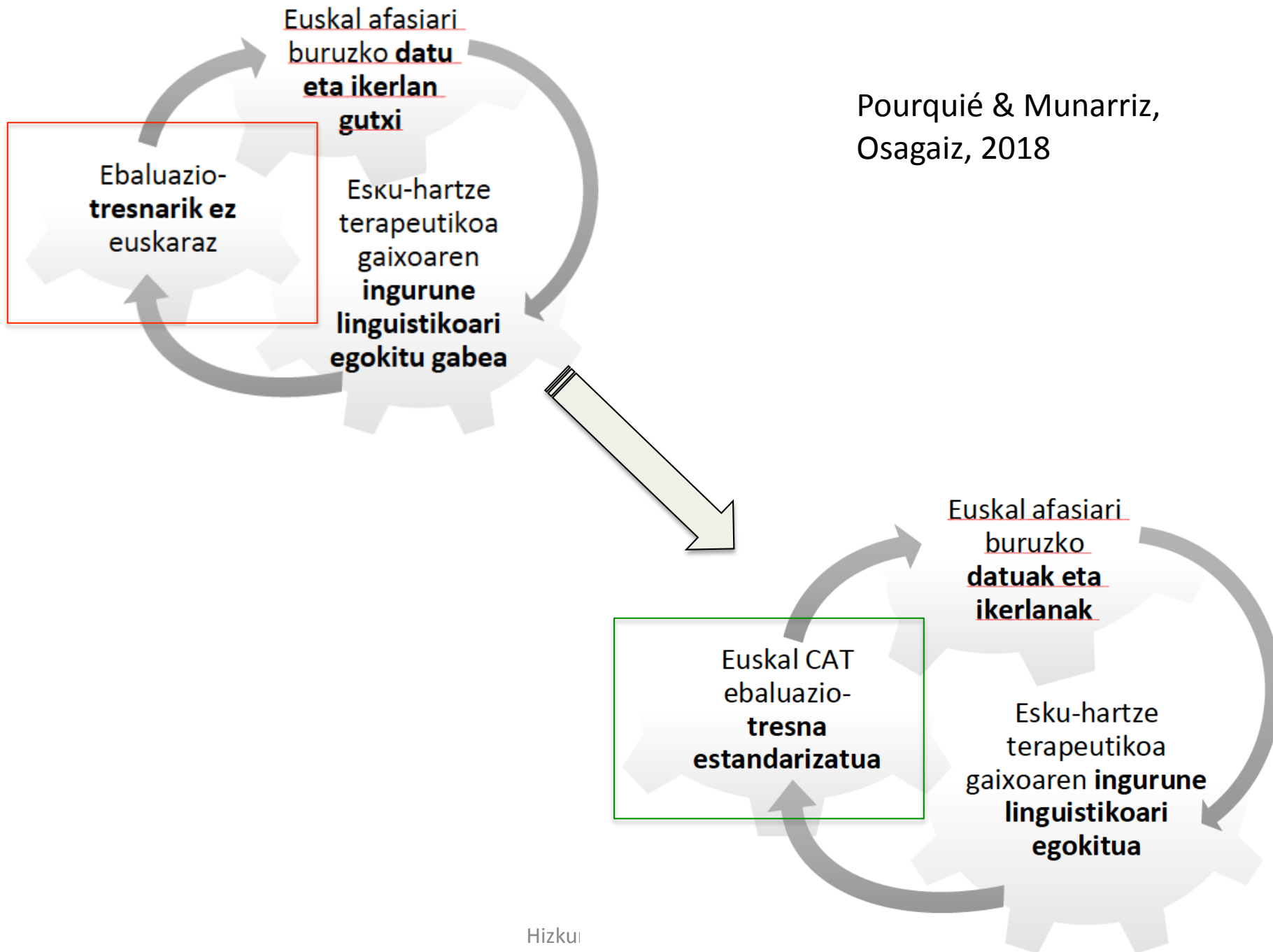

2008an: Sciences du Langage / Orthophonie;
2.topaketa elebitasunaz, Toulouse

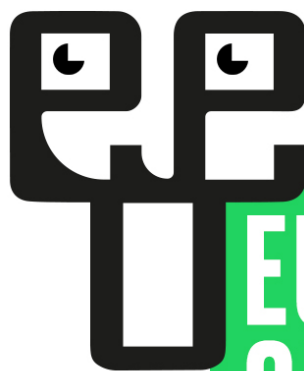
~~Cercle vicieux~~ **Naissance** de la
pratique orthophonique en basque

Pourquié & Munarriz,
Osagaiz, 2018

- HIPIE: hizkuntza patologien Ikerketa Euskaraz eta eleaniztunengan (2016tik...)
 - 4-8: ahozko hizkuntzaren garapena « neurtzeko » tresna/ hizkuntza arazoak diagnostikatzeko (ortofonisteri zuzendua)

**EUSKAL
ORTOFONISTEN
ELKARTEA**

PROJET
SOUTENU
PAR

Zertarako?

- Euskaldunak badira, denek bezala hizkuntza arazoak pairatzen dituzte...
- **Bainan zertarako hizkuntza arazoak aztertu euskaldunengan beste hizkuntzetan jadanik aztertzen baldin badira?**
- Ez dea aski frantsesez ala gaztelaniaz aztertzea?

Zertarako?

- Bi maneratan erantzun daiteke:
- **Subjektiboki** : euskaldunak gara eta euskarazko materiala nahi dugu bai eta euskaraz artatuak izan
- **Objektiboki**: zientzian oinarrituz, datu garrantzitsuak argitara emanez
 - euskara hizkuntza isolatua denez bere azterketak **datu paregabeak** eskaintzen ditu
 - **azterketa sakonagoa**: beste hizkuntzetan existitzen diren tresnek ez dute euskararen ezaugarri gramatikal guzien azterketa ahalbidetzen :
 - adb. Objektuarekiko komunztadura ; Kasu markak; Hitzen hurrenkera
 - Euskaldunak elebidunak/eleaniztunak dira eta orduan **elebitasunari** buruzko informazioa ere ematen

Zientzia kognitiboen ikuspegitik

- Euskarazko sintomatologia berdina ote da? Bai eta ez...
 - **Disoziazioak** aurkitzen dira:
 - H1 vs. H2 (Munarriz eta al. 2016)
 - Preposizioak vs. deklinabidea vs aditz morfologia (Pourquié, 2013)
 - Cinquante-quatre vs. berrogoita hamalau (Pourquié eta Nespoulous, 2018)

➔ ez dira konputazio berdinak!
 - Ala **antzeko sintomatologia** +++
 - Aditzen prozesaketa agramatismoan, disfasian, hizkuntza ezberdinetan
- ➔ Gaixoen hizkuntza **K** kontuan hartzea ezinbestekoa da
- ➔ Bestenaz isilean egon daitezke arazo batzuk (edo puntu indartsu batzuk!)

Zertarako?

- Zientziari ekarpenak egiteko:
 - « Kartografia » zehazteko ; baina ez bakarrik...

Zertarako?

- Zientziari ekarpenak egiteko:
 - « Kartografia » zehazteko ; baina ez bakarrik...
- « Gaixoei **kalitatezko osasun zerbitzu bat eskaintzeko eta** hizkuntza arazodun pertsonen horren maiz aurkezten dituzten **albo-ondorioak saihesteko** » Arantzeta, 2018, Donostiko opsitaleko hitzaldian:
 - desadaptazio soziala eta depresio/ansietatearen prebalentzia altua afasiadunetan (Hilari et al. 2010; Turner-Stokes & Hassan, 2002)”
 - Haurrengan : agresibitatea, isolamendua (Grañana et al. 2014)
 - Alzheimer: motibazioa, inplikazio eza (Goyhenetche, 2019)

Orain arte Ikertu duguna/ ikertzen ari garena

- Afasia
Disfasia
Alzheimer
- Ikuspegi ezberdinak:
Hizkuntzalaritza
Neuropsikologia
Psikologia
Terapia

Aukera berriak

- Ikerguneak
- Tresnak
- Saretzea

**Office public de
la langue basque**

**BASQUE CENTER
ON COGNITION, BRAIN
AND LANGUAGE**

**MINISTÈRE
DE L'ÉDUCATION NATIONALE,
DE L'ENSEIGNEMENT SUPÉRIEUR
ET DE LA RECHERCHE**

**Communauté
D'AGGLOMERATION
PAYS BASQUE**

**EUSKAL
HIRIGUNE
Elkargoa**

**Universidad
del País Vasco**

**Euskal Herriko
Unibertsitatea**

Euskal gizartetik haratago

- LITMUS: Language Impairment Testing in Multilingual Settings

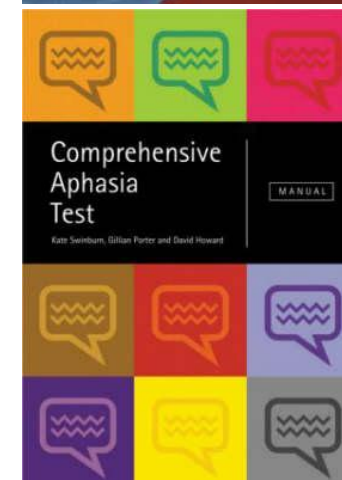
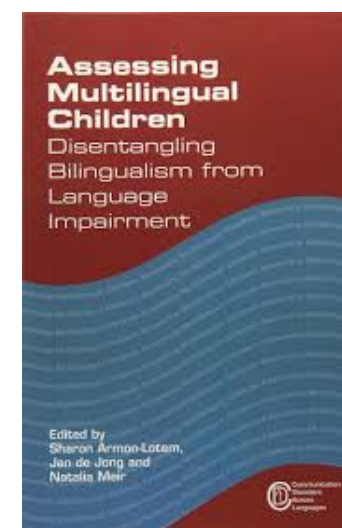
- Mc Athur-Bates

Child Developmental Inventory

- CAT eta PLORAS

Predicting
Language
Outcome and
Recovery
After
Stroke

Ondorioz

- Euskarazko datuak bildu, aztertu, zabaldu
- Kasu azterketak badira ere (Alzheimer, afasia)
- Diziplinartekotasuna pratikatu

Datozen 10 urteetan...

- Tresnak garatu, batzuk jadanik bidean:
 - **CAT** (Amaia & Marie + Iker, Nahia, Elise, ...)
 - **NeureSoft** (Nekane et al., BCBL)
 - **LITMUS** (Prevot et al., IKER)
 - **fLEX** (Marie, BCBL, Montrealeko Unibertsitateko Ortofonia eskola, Claire, ...)
 - « **HIPIE** » **tresna** (euskal ortofonisten elkartea, Marijo ELEBILAB eta Marie, IKER – Nafarroan ere lankidetza)
 - **Test psikologikoak** (Arantxa, Naiara)
 - Besterik agian...

Ezinbestekoa

Ezinbestekoa

Euskaldunak izanen direlako **datozen belaunaldietan:**

→ **Euskal ikasketetan zilo bat betetzeko:** euskal gramatika atipikoaren ezaugarriak

Ezinbestekoa

Euskaldunak izanen direlako **datozen belaunaldietan:**

- ➔ **Euskal ikasketetan zilo bat betetzeko:** euskal gramatika atipikoaren ezaugarriak
- ➔ **Orokorki, ikertzaileen komunitatearentzat,** datu base orokorra aberasteko

Ezinbestekoa

Euskaldunak izanen direlako **datozen belaunaldietan:**

- ➔ **Euskal ikasketetan zilo bat betetzeko:** euskal gramatika atipikoaren ezaugarriak
- ➔ **Orokorki, ikertzaileen komunitatearentzat,** datu base orokorra aberasteko
- ➔ **EHko klinikarien eguneroko lana** hobetzeko eta haien ingurune soziolinguistikoari egokitze

Ezinbestekoa

Euskaldunak izanen direlako **datozen belaunaldietan:**

- ➔ **Euskal ikasketetan zilo bat betetzeko:** euskal gramatika atipikoaren ezaugarriak
- ➔ **Orokorki, ikertzaileen komunitatearentzat,** datu base orokorra aberasteko
- ➔ **EHko klinikarien eguneroko lana** hobetzeko eta haien ingurune soziolinguistikoari egokitze
- ➔ **EHko gaixoen artatzea** kalitatiboki hobetzeko (gaixotasuna bera, bai eta albo-ondorioak)

Euskaraz hizkuntza arazoak aztertzearen **ezinbestekotasunaz** ikerketa eta arlo klinikoaren ikuspegitik

Marie Pourquoié

Hizkuntalaritza Klinikoko 1.jardunaldia
Baiona 2020-09-04

